

Vilkårsovertrædelser i forbindelse med betingede domme

I forbindelse med Straffelovrådets revision af regler om samfundstjeneste og andre vilkår for betingede domme er Justitsministeriets Forskningskontor blevet anmodet om at gennemføre en undersøgelse af omfanget af vilkårsovertrædelser i forbindelse med betingede domme med tilsyn, reaktioner på vilkårsovertrædelser samt domstolene afgørelser vedrørende indberettede sager.

1. Undersøgelsens data

Fra kriminalforsorgen er der modtaget oplysninger om 503 konsekutivt udtagne afsluttede tilsynsforløb. De angår betingede domme, herunder kombinationsdomme, hvor personen er udgået af tilsyn i slutningen af 2012. Ni sager er ekskluderet af datamaterialet, fordi de falder uden for afgrænsningen, mangler oplysninger, ikke har været i et tilsynsforløb i Danmark m.v. Det følgende er derfor baseret på oplysninger om tilsynsforløb for 494 personer.

For disse 494 tilsynsforløb er der via kriminalforsorgens klientsystem indhentet information om tilsynsforløbet, som det er beskrevet af de tilsynsførende i personjournalerne. Heraf fremgår, om tilsynet har forløbet uden problemer, eller om der har været vilkårsovertrædelser, indskærpelser af vilkårene eller indberetning til domstolen.

Tabel 1. Domme fordelt efter art og vilkår.

	Antal	Andel
Betinget dom med vilkår om tilsyn	34	7 %
Betinget dom med vilkår om samfundstjeneste	276	56 %
Betinget dom med særvilkår	110	22 %
Betinget dom med vilkår om samfundstjeneste og særvilkår	34	7 %
Kombinationsdom med vilkår om tilsyn	8	2 %
Kombinationsdom med vilkår om samfundstjeneste	3	1 %
Kombinationsdom med særvilkår	21	4 %
Kombinationsdom med vilkår om samfundstjeneste og særvilkår	8	2 %
I alt	494	100 %

Af tabel 1 ses de domme og vilkår, de 494 tilfældigt udvalgte sager angår. Den største gruppe er betingede domme med vilkår om samfundstjeneste (56 pct.), og sammenlagt omfatter knap to tred-

jedele af dommene vilkår om samfundstjeneste. 41 pct. af samfundstjenestedommene angår færdselslovsovertrædelser.

Derudover er det en relativ stor gruppe betingede domme med særvilkår (22 pct.), og sammenlagt indgår særvilkår i 35 pct. af sagerne. Knap hver femte af dommene med særvilkår – 18 pct. – angår færdselslovsovertrædere, der har fået et vilkår om struktureret alkoholistbehandling, jf. § 57, stk. 1, nr. 5, mens yderligere 64 pct. af dem angår – betingede eller ubetingede – vilkår vedrørende alkohol og/eller narkotika, jf. § 57, stk. 1, nr. 3 og 4. Enkelte af disse domme inkluderer endvidere vilkår om psykiatrisk/psykologisk/sexologisk behandling, som i øvrigt indgår som vilkår i 10 pct. af dommene. De resterende domme omhandler vilkår om eksempelvis behandling for ludomani og deltagelse i vredeshåndteringskurset 'anger management'.

Domme med alene vilkår om tilsyn er i mindretal, idet de udgør under 10 pct. af sagerne.

2. Omfang og art af vilkårsovertrædelser

Tabel 2 giver en oversigt over undersøgelsens resultater, idet den viser, hvor mange af de dømte der henholdsvis har begået ny kriminalitet under tilsynet, er blevet indberettet for overtrædelse af øvrige vilkår eller fået deres vilkår indskærpet af tilsynsmyndigheden samt arten af vilkårsovertrædelser. Det fremgår endvidere, hvor mange der har begået vilkårsovertrædelser, uden at det har ført til indberetning eller indskærpelse, samt hvor mange der ikke har begået vilkårsovertrædelser.

Fire pct. af de dømte har overtrådt vilkåret om straffri vandel. En del af disse klienter får afbrudt deres tilsyn på grund af afsoning af ny eller ændret dom, mens andre færdiggør tilsynet, fordi dommen først afsiges efter tilsynets udløb. Det bemærkes, at der her kun er registreret kriminalitet, der er begået i tilsynsperioden, der ofte vil være kortere end hele prøvetiden.

Fire pct. af undersøgelsespopulationen indberettes for andre vilkårsovertrædelser end vilkåret om straffri vandel. I knap en tredjedel af tilfældene er der tale om, at den dømte overtræder vilkåret om tilsyn, typisk ved ikke at møde op til samtaler med kriminalforsorgen. I en fjerdedel af tilfældene er det overtrædelse af samfundstjenestevilkåret, der er årsag til indberetning, mens en femtedel af indberetningerne angår overtrædelse af særvilkår. Af journalnotaterne fremgår det, at den dømte i disse sager – der i alle tilfælde er korte domme for spirituskørsel og med vilkår om alkoholistbehandling – selv ønsker at få dommen ændret til en ubetinget dom på grund af vanskeligheder med at overholde vilkåret. Den sidste fjerdedel af de indberettede sagerne omfatter overtrædelser af flere typer af vilkår.

Godt en femtedel af de dømte – 22 pct. – har fået vilkårene for deres dom indskærpet, og dette synes at have fungeret, idet der ikke er sket yderligere, således at en indberetning ikke har været nødvendig. I knap halvdelen af disse tilfælde har de dømte overtrådt vilkåret om tilsyn, i godt en fjerdedel vilkåret om samfundstjeneste, men der kun i enkelte tilfælde har været indskærpelser for

overtrædelse af særvilkår. I knap hvert fjerde tilfælde skyldes indskærpelsen overtrædelse af flere vilkår.

Tabel 2. Domme fordelt efter art af vilkårsovertrædelser samt reaktionen herpå.

	Antal	Andel
Overtrådt vilkår om straffri vandel	19	4 %
Indberettet i alt	20	4 %
- <i>Heraf for overtrædelse af tilsynsvilkår</i>	6	
- <i>Heraf for overtrædelse af samfundstjenestevilkår</i>	5	
- <i>Heraf for overtrædelse af særvilkår</i>	4	
- <i>Heraf for overtrædelse af flere vilkår</i>	5	
Indskærpet i alt	111	22 %
- <i>Heraf for overtrædelse af tilsynsvilkår</i>	54	
- <i>Heraf for overtrædelse af samfundstjenestevilkår</i>	29	
- <i>Heraf for overtrædelse af særvilkår</i>	9	
- <i>Heraf for overtrædelse af flere vilkår</i>	19	
Vilkårsovertrædelser uden indberetning eller indskærpelse	139	28 %
- <i>Heraf overtræder tilsynsvilkår</i>	85	
- <i>Heraf overtræder samfundstjenestevilkår</i>	14	
- <i>Heraf overtræder særvilkår</i>	7	
- <i>Heraf overtræder flere vilkår</i>	33	
Ingen vilkårsovertrædelser	205	41 %
I alt	494	100 %

Det fremgår videre af tabel 2, at andre 28 pct. har overtrådt vilkåret eller vilkårene for deres dom, uden at det har ført til en indskærpelse eller en indberetning. I langt de fleste tilfælde – 61 pct. af sagerne – drejer det sig om overtrædelse af tilsynsvilkåret. I hvert tiende tilfælde er det overtrædelse af vilkåret om samfundstjeneste, det har drejet sig om, mens det i syv sager er en overtrædelse af et særvilkår. I 33 sager forekommer overtrædelser af flere typer af vilkår.

For knap halvdelen af dem, der overtræder et vilkår uden at blive indberettet eller få vilkåret indskærpet, drejer det sig om en enkelt vilkårsovertrædelse, mens det for yderligere en fjerdedel drejer sig om to.

Det bemærkes, at denne opgørelse alene inkluderer de tilfælde, hvor klienten ikke har haft legitim grund til vilkårsovertrædelsen i form af f.eks. pludselig opstået sygdom. De tilfælde, hvor klienten selv inden for kort tid kontakter kriminalforsorgen og undskylder sin udeblivelse, er derimod inkluderet i opgørelsen. Det kan være grunden til, at der ikke er sket indberetning, ligesom grunden kan være, at vilkårsovertrædelsen falder i slutningen af en tilsynsperiode, der i øvrigt er forløbet godt.

Samlet set tyder tabel 2 på, at det først og fremmest er tilsynsvilkåret, der overtrædes, mens samfundstjenestevilkåret, der som nævnt indgår i størstedelen af dommene, noget sjældnere overtrædes. Tabellen kan også tyde på, at reaktionen på overtrædelse af samfundstjenestevilkåret og af særvilkår er strengere end for overtrædelse af tilsynsvilkåret.

Nederst i tabel 2 fremgår, at der for 205 dømte, svarende til 41 pct. af samtlige, ikke er registreret nogen form for vilkårsovertrædelser.

3. Domstolenes reaktion på indberetninger

Af tabel 3 fremgår, hvilken afgørelse domstolene har truffet i de 20 sager, hvor der er sket indberetning for vilkårsovertrædelser.

Tabel 4. Domstolenes reaktion på indberetninger.

	Antal	Andel
Advarsel	1	5 %
Ændring af prøvetid og/eller længstetid	2	10 %
Afsoning af straffen	17	85 %
I alt	20	100 %

Det ses, at i lang de fleste tilfælde, 17 ud af de 20 sager (85 pct.), reagerer domstolene med at gøre den betingede dom ubetinget.¹ Kun i et enkelt tilfælde er sagen afgjort med en advarsel og i to tilfælde med forlængelse af prøvetiden eller længstetiden for afvikling af samfundstjeneste.

Det kan nævnes, at en undersøgelse fra 2007 af indberetninger for vilkårsovertrædelser i forbindelse med samfundstjenestedomme viste, at domstolene kun i godt halvdelen (52 %) af sagerne traf afgørelse om fuldbyrdelse af straffen, mens der i den øvrige halvdel forekom advarsler samt ændringer af vilkår og/eller prøvetiden i forbindelse med den betingede dom.²

¹ I tre tilfælde er der tale om en fællesstraf for kriminalitet begået efter indberetningen.

² Se ”Indberetning af vilkårsovertrædelser for samfundstjenestedomme”, Justitsministeriets Forskningsenhed, december 2007.